

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΛΕΣΗΣ
ΜΠΕΤΥ ΡΑΜΦΟΥ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΟΥΡΜΠΟΥΛΑΣ

Η προσχώρηση του ΣΕΚΕ στην Γ΄ Κομμουνιστική Διεθνή ήταν μια νίκη του «ορθόδοξου» μαρξισμού - λενισμού και του προλεταριακού διεθνισμού στο ελληνικό εργατικό κίνημα, μια νίκη κατά της σοσιαλδημοκρατικής Β΄ Διεθνούς.

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΑ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ

Να αναφερθείτε στη γέννηση και την εξέλιξη του εργατικού και σοσιαλιστικού κινήματος στην Ελλάδα τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα.

ΠΗΓΗ 1

Αντίθετα, για το χώρο της πολιτικής αριστεράς και εργατικού κινήματος, η περίοδος αυτή [σημ. 1917-1918] είναι μια από τις πιο σημαντικές. Οι μικρές σοσιαλιστικές ομάδες της «Παλαιάς Ελλάδας», μετά την προσάρτηση των «Νέων Χωρών», είχαν σημαντικά ενισχυθεί από τη «Σοσιαλιστική Ομοσπονδία» (Federation) της Θεσσαλονίκης, που, όπως προαναφέρθηκε, είχε κατορθώσει να εκλέξει και δύο βουλευτές στις εκλογές της 31ης Μαΐου 1915. Ο Πρώτος Παγκόσμιος πόλεμος με τις ειδικές συνθήκες που είχε δημιουργήσει στην οικονομία και την κοινωνία και το παράδειγμα της μπολσεβικικής επανάστασης του Οκτωβρίου 1917 στη Ρωσία ενίσχυσαν ακόμη περισσότερο το μέχρι τότε ασθενές σοσιαλιστικό κίνημα στην Ελλάδα, σε σημείο ώστε να καταστεί δυνατή το Νοέμβριο του 1918 η σύγκληση στον Πειραιά του Α΄ Πανελλαδικού Σοσιαλιστικού Συνεδρίου, που απέληξε στην ίδρυση του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος Ελλάδος (Σ.Ε.Κ.Ε). Το Σ.Ε.Κ.Ε τήρησε στην αρχή ενδιάμεση θέση στο ζήτημα που δίχαζε τότε το παγκόσμιο σοσιαλιστικό κίνημα, την έγκριση δηλαδή του τρόπου, με τον οποίο επικράτησε ο σοσιαλισμός στη Ρωσία. Ενάμιση χρόνο αργότερα, στο Β΄ Πανελλαδικό Συνέδριο, τον Απρίλιο του 1920, το Σ.Ε.Κ.Ε θα προσχωρήσει στην Γ΄ Διεθνή και θα μετονομαστεί σε Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος (Κ.Κ.Ε).

Νικόλαος Οικονόμου, *Από την άφιξη του Βενιζέλου στην Αθήνα ως το τέλος του πολέμου, στο ΙΕΕ, τόμος ΙΕ, σελ. 50*

ΠΗΓΗ 2

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛ- ΛΑΔΟΣ

Το υπόμνημα της πλειοψηφίας

1) Έναρξις δημοσίων διαπραγματεύσεων προς συνολογήσιν γενικής ειρήνης άνευ προσαρτήσεων και αποζημιώσεων επί τη βάσει του δικαιώματος των λαών να διαθέτουν ελευθέρως τα καθ' εαυτούς και συμμετοχή εις αυτάς όλων εμπολέμων και της Ρωσίας και ακύρωσις πάσης προγενεστεράς συνθήκης.

2) Συμμετοχή εις τας διαπραγματεύσεις αντιπροσώπων των εργατικών τάξεων των διαφόρων χωρών υποδεικνυομένων παρά των οργανώσεων αυτών.

3) Παραδοχή υπ' όλων των εμπολέμων και των ουδετέρων των κάτωθι όρων απαραίτητων διά την διασφάλισιν διαρκούς ειρήνης:

α. άμεσις εκκένωσις των κατειλημμένων υπό των διαφόρων στρατών χωρών,

β. καταγγελία όλων των μυστικών συνθηκών και κατάργησις της μυστικής διπλωματίας,

γ. κατάργησις της υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας και αντικατάστασις των μονίμων στρατών διά πολιτοφυλακών,

δ. άμεσος αποστράτευσις και γενικός αφοπλισμός και κατεδάφισις όλων των φρουρών και οχυρώσεων,

ε. διεθνοποίησις όλων των θαλασσών και άνοιγμα όλων των στενών,

στ. εθνικοποίησις των εργοστασίων και λοιπών εγκαταστάσεων πολεμικών ειδών και χρησιμοποίησις αυτών εις παραγωγικούς σκοπούς,

ζ. λύσις όλων των εκκρεμών εδαφικών και εθνικών ζητημάτων διά δημοψηφίσματος των ενδιαφερομένων πληθυσμών, άνευ ουδεμίας ξενικής επεμβάσεως ή επιρροής,

θ. λύσις του αποικιακού ζητήματος κατά τους άνω όρους.

Εφ. Ριζοσπάστης, αρ. φύλλου 474, Δευτέρα 12/11/1918, από το site www.nlg.gr

Ιδρυτικό Συνέδριο του Σ.Ε.Κ.Ε. (Πειραιάς, 1918).

Ο υπεύθυνος καθηγητής τμήματος

Ο Υπεύθυνος καθηγητής τμήματος υποδέχεται τον μαθητή με την εγγραφή του, διαπιστώνει τις γνωστικές του ανάγκες, τον διευκολύνει στον καθορισμό των εκπαιδευτικών του στόχων και τον στηρίζει αποφασιστικά σ' όλη την προσπάθειά του. Συνεργάζεται με τους καθηγητές του τμήματος, αναλύει στοιχεία των βαθμολογικών επιδόσεων κάθε μαθητή και παρακολουθεί ανελλιπώς την πορεία του. Αναλαμβάνει τη συστηματική ενημέρωση των γονέων και των κηδεμόνων δημιουργώντας από κοινού με την οικογένεια το κατάλληλο κλίμα που βελτιώνει το εκπαιδευτικό αποτέλεσμα.

 φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Στα τέλη του 19ου αιώνα συναντάμε στην Ελλάδα σοσιαλιστικές ομάδες και εργατικές ομαδοποιήσεις, των οποίων η πολιτική και κοινωνική επιρροή ήταν σαφώς μικρότερη από εκείνη που άσκησαν αντίστοιχα κινήματα σε βιομηχανικές χώρες της Δύσης, αλλά και σε Βαλκανικές. Η κατάσταση αυτή κράτησε ως το τέλος των Βαλκανικών πολέμων.

Ήδη όμως νωρίτερα, στις αρχές του 20ου αιώνα, είχαν εμφανιστεί ομάδες με σοσιαλιστικές ιδέες, συνήθως ξένες προς την κοινωνική βάση στην οποία ήθελαν να απευθυνθούν, οι οποίες δημιούργησαν και τα πρώτα αριστερά κόμματα. Σοβαρότερη από όλες αυτές τις ομάδες ήταν η Κοινωνιολογική Εταιρεία η οποία ξεκίνησε από μερικούς διανοούμενους ως αριστερός μεταρρυθμιστικός παράγοντας, με στόχο να προπαγανδίσει πολιτικές θέσεις και στη συνέχεια να ιδρύσει κόμμα. Επιζητούσε για όλα τα μέλη της κοινωνίας, ισότητα ευκαιριών, κοινωνικοποίηση των μέσων παραγωγής και διανομή των αγαθών ανάλογα με τις ανάγκες του καθενός, πράγμα που θα μπορούσε να υλοποιηθεί με τη σταδιακή αναμόρφωση της οικονομίας και τη συνταγματική μεταβολή. Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι έπρεπε να οργανωθούν οι εργάτες σε επαγγελματικές οργανώσεις και να ιδρύσουν κόμμα. Πράγματι, στα μέσα του 1910 οι Κοινωνιολόγοι ίδρυσαν το Λαϊκό κόμμα, με αρχηγό τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου. Βασικές προγραμματικές δηλώσεις του ήταν η αναμόρφωση του πολιτικού συστήματος και η επιβολή αρχών κοινωνικής δικαιοσύνης. Στις δεύτερες εκλογές του 1910 εξελέγησαν 7 υποψήφιοι οι οποίοι παρείχαν κριτική υποστήριξη στους Φιλελεύθερους.

Η ενσωμάτωση όμως μετά το 1913 της Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα, μιας πόλης με σημαντικό –για τα μέτρα της εποχής– βιομηχανικό υπόβαθρο και με κοσμοπολίτικο χαρακτήρα, αποτέλεσε σημείο αναφοράς για το εργατικό κίνημα. Η μεγάλη πολυεθνική, εργατική οργάνωση της πόλης, η Φεντερασιόν, με πρωτεργάτες σοσιαλιστές από την ανοικτή σε νέες ιδέες εβραϊκή κοινότητα της πόλης, αποτέλεσε σημαντικό δίαυλο για τη διάδοση της εργατικής και σοσιαλιστικής ιδεολογίας στη χώρα. Μάλιστα, σύμφωνα με την πρώτη πηγή, η «Σοσιαλιστική Ομοσπονδία» της Θεσσαλονίκης, η Φεντερασιόν κατόρθωσε και εκλέξει δύο βουλευτές στις εκλογές του Μαΐου 1915.

Στη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, οι πιέσεις που δέχτηκε η ελληνική κοινωνία, οι ειδικές συνθήκες που διαμορφώθηκαν στη οικονομία, η εμπλοκή της σε διεθνείς υποθέσεις και ο αντίκτυπος της ρωσικής επανάστασης (Οκτώβριος 1917) οδήγησαν σε ταχύτατη ωρίμανση το εργατικό και σοσιαλιστικό κίνημα και σε έντονη πολιτικοποίηση των εργατών. Προς το τέλος του πολέμου ιδρύθηκε η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος (Γ.Σ.Ε.Ε.) που συμπεριέλαβε κλαδικά και τοπικά σωματεία. Επίσης, το Νοέμβριο του 1918 συνεκλήθη στον Πειραιά το Α' Πανελλαδικό Σοσιαλιστικό Συνέδριο, που οδήγησε στην ίδρυση του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος Ελλάδος (Σ.Ε.Κ.Ε). Αυτό υπήρξε κατά κάποιον τρόπο απόρροια των υψηλών δεικτών ανεργίας και των άθλιων συνθηκών διαβίωσης των εργατών, που έδιναν την εντύπωση ότι οι πλούσιοι γίνονταν πλουσιότεροι και οι φτωχοί φτωχότεροι. Στην παρατιθέμενη φωτογραφία απεικονίζονται τα ηγετικά στελέχη και οι πρωτεργάτες του κόμματος στο πρώτο τους συνέδριο.

Βασικές θέσεις του προγράμματός του ήταν η δημοκρατία, η παροχή εκλογικού δικαιώματος στις γυναίκες, το αναλογικό εκλογικό σύστημα και η εθνικοποίηση των μεγάλων πλουτοπαραγωγικών πηγών. Σύμφωνα με υπόμνημα της πλειοψηφίας του συνεδρίου, όπως δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Ριζοσπάστης το Νοέμβριο του 1918, οι σοσιαλιστές ζητούσαν «εθνικοποίησιν των εργοστασίων και λοιπών εγκαταστάσεων» κυρίως πολεμικών ειδών, ώστε να χρησιμοποιηθούν για ειρηνικούς και παραγωγικούς σκοπούς.

Σχετικά με την εξωτερική πολιτική ζητούσε άμεση έναρξη διεθνών διαπραγματεύσεων ώστε να συνομολογηθεί ειρήνη, χωρίς προσάρτηση εδαφών και αποζημιώσεις, βασισμένη στο δικαίωμα της αυτοδιάθεσης των λαών. Απαραίτητη προϋπόθεση θεωρείτο η συμμετοχή στις διαπραγματεύσεις αντιπροσώπων των εργατικών τάξεων από όλες τις εμπόλεμες και εμπλεκόμενες γενικά χώρες. Μάλιστα, οι σύνεδροι έκριναν ότι υπήρχαν κάποιοι όροι, τους οποίους όλες οι χώρες θα έπρεπε να αποδεχτούν και να τηρήσουν για τη διασφάλιση αυτής της πολυπόθητης ειρήνης.

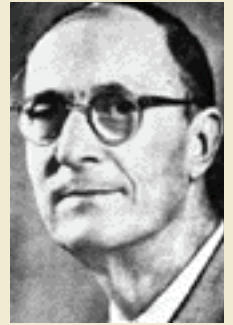
Κατ' αρχάς, έπρεπε να εκκενωθούν όλες οι χώρες που είχαν καταληφθεί από στρατεύματα, να καταργηθεί η μυστική διπλωματία και όλες οι μυστικές συμφωνίες και συνθήκες και να επιλύονται τα προβλήματα που αφορούσαν διαμφισβητούμενα εδάφη με δημοψηφίσματα «άνευ ουδεμίας ξενικής επεμβάσεως ή επιρροής». Με την ίδια λογική θα έπρεπε να λυθεί και το αποικιακό ζήτημα. Επίσης, ήταν απαραίτητο να καταργηθεί η υποχρεωτική στρατεύση και να δημιουργηθούν πολιτοφυλακές, να προχωρήσουν όλες οι χώρες σε αποστράτευση, γενικό αφοπλισμό και κατεδάφιση των οχυρώσεων και να επέλθει «η διεθνοποίησις όλων των θαλασσών και το άνοιγμα όλων των στενών».

Το Σ.Ε.Κ.Ε ήταν το πιο αυστηρά οργανωμένο κόμμα. Έως το 1919 ήταν υπέρ της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Σταδιακά απομακρύνθηκε από αυτή, υιοθετώντας την αρχή της δικτατορίας του προλεταριάτου. Τήρησε στην αρχή ενδιάμεση θέση στο θέμα για τον τρόπο επικράτησης του σοσιαλισμού στη Ρωσία. Στο Β' Πανελλαδικό Συνέδριο, τον Απρίλιο του 1920, το Σ.Ε.Κ.Ε θα προσχωρήσει στην Γ' Κομμουνιστική Διεθνή και θα μετονομαστεί σε Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος (Κ.Κ.Ε).

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΡΔΑΤΟΣ (1891-1961)

Πολιτικός, νομικός και σπουδαίος αυτοδίδακτος ιστορικός με καταγωγή από τη Ζαγορά του Πηλίου. Νομικά σπούδασε στην Αθήνα, αλλά τον κέρδισαν η μελέτη της Ελληνικής Ιστορίας και η Πολιτική. Υπήρξε ιδρυτικό στέλεχος του Σο-

σιαλιστικού Εργατικού Κόμματος Ελλάδας - Κομμουνιστικού, που μετονομάστηκε σε Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας (ΚΚΕ). Διετέλεσε μάλιστα γενικός γραμματέας του Κόμματος το διάστημα (1920-1924) και διευθυντής του «Ριζοσπάστη». Αν και το 1927 διαφώνησε με το ΚΚΕ για το Μακεδονικό ζήτημα και αποχώρησε, συνέχισε να δρα κοντά του, γι' αυτό, εξάλλου, φυλακίστηκε από το δικτατορικό καθεστώς του Μεταξά. Ως ιστορικός άφησε πίσω του πλούσιο έργο. Κορυφαία συγγραφική δουλειά του η πολύτομη «Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας», ενώ πάταγο έκανε το 1924 «Η κοινωνική σημασία της Ελληνικής Επανάστασης», αφού εισήγαγε τον «ιστορικό υλισμό» στην ανάλυση του Εικοσιένα. Μετά θάνατον εκδόθηκε το βιβλίο του «Ιησούς Χριστός και Χριστιανισμός», όπου ο Κορδάτος κρίνει τον Χριστό ως λαϊκό επαναστάτη και τον Χριστιανισμό ως το μεγαλύτερο επαναστατικό κίνημα στην ιστορία της ανθρωπότητας. Ο Γιάννης (με ένα «ν» όπως ήθελε να υπογράψει) Κορδάτος διακρίθηκε επίσης ως επιμελητής εκδόσεων της κλασικής Ελληνικής Γραμματείας.

εσιάζουμε στο μείζον ζήτημα της συμβουλευτικής και του επαγγελματικού προσανατολισμού

Τα Φροντιστήριά μας εφαρμόζουν σε συνεργασία με εξειδικευμένα κέντρα συμβουλευτικής προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού που διερευνούν και αναλύουν:

- Την προσωπικότητα και τα ενδιαφέροντα του μαθητή
- Τις έμφυτες ικανότητες και τις κλίσεις του
- Τις επαγγελματικές και κοινωνικές αξίες που τον αντιπροσωπεύουν και αποτελούν κίνητρο για την ενεργοποίησή του

Τα Φροντιστήριά μας διοργανώνουν κάθε χρόνο ημερίδες και σεμινάρια:

- Για την επιλογή της κατεύθυνσης στη Β' Λυκείου
- Για τα μαθήματα επιλογής και τα επιστημονικά πεδία στην Γ' Λυκείου.

 φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΑΣ